

ABONNEMENT:

Pour un an 350 Piastres
Edition spécial. 500 ptrs.

ADRESSE:

«İdjtihad» Constantinople

Téléph. St. 865

XXIV ème ANNÉE

15 Juin 1929 No. 275

TÜRKÇE VE FRANSIZCA

İLMÎ, EDEBÎ, İKTİSADÎ, SANA'Î,
SIHHÎ MECMU'A

Aboneman: Seneliği [24
nüsha]Türkiye için 2bu-
çuk, haric için 3 buçuk,
Âlâ kâğıdlısı 5 liradır.

İdarehanesi:

Cıgaloğlunda İctihad Evi

Tarihi te'sisi:

1904 — Genève

Yirmi dördüncü sene

No. 275 15Haziran1929

tine kadar yanan bir mum tekrar yakılmaz. Hayatın nihayetine kadar şüuru bırakan batî hastalıklarda en ziyade hüzn engiz olan hal budur: zira bu hastalıklar evvelâ ümidi alır, zira insan iliğine kadar vücudun eridiğini his eder; zira [o zaman] insan köklerinin koparıldığını gören bir ağaca, yıkılmasına şahid olan bir dağa benzer: Bu vech ile bir nevi' ölüm tecrübesi kazanılır; insan riyaziyyon için me'luf bu *passage à la limite* vasıtasile ölüm hakkında tekribî bir ittila' elde edebilecek kadar ölüme yaklaşır. Yok olmak yahud hiç olmazsa dağılmak, inhilâl etmek —eğer ölüm sırrı bu ise, buna muttali' olmak canhıraştır fakat yine muttali' olmak daha eyidir.

Hakikaten ebedî hayat o hayat olur ki zamanın taksimatını dolaşmak için kendi kendisini taksim etmesi lâzım gelmez, imtidadın [«Durée» nin] her noktasında bulunur ve bizim için bu imtidadı teşkil eden farkları bir hamlede ihtiva eder. O zaman kendimizi gayri, muteharrik olduğumuz halde, daima mutehavvil mahluklar tasavvur ederdik. Bu vech ile *météorolologia* haritleri üzerinde, geçen fırtınanın girdibadi sabit hatlar ile derpiş ve tasavvur olunur. Fakat şayanı arzu olan bu ebedîlik, ihtimal ki, kasavetlerin en büyüğünü teşkil ederdi: zira bizimle muhit arasında muhalefet daha büyük olurdu, şedid hüzn ve keder dai'mi olurdu; daha 'alaka peyda etmeden evvel her şey'in bizden uzaklaştığını görürdük. Zamanın sürükleyüb götürdüğü mahlukların ebedî olarak tasavvur etdikleri ilahi edyan a'zam lakayplikden, yahud a'zam ümitsizlikden, bir ahlâki ifritliğin [«monstruosité morale» in] yahud musibetin teş'unuden [«réalisation» indan] başka bir şey olmazdı.

(Devam edecek)

AMELİ RUHİYYAT

Yazan: Dr. Gustave Le Bon

§ Bazı siyasî i'tikadlar, bu i'tikadlara temame lâkayd fakat maksadlarının menfa'atına bu i'tikadları kullana bilmekten ümid var bir sürü nutuk perdazlar celb eder. (Catilina) [**] bu gun hayatda olsaydı kendisini sindikalist, yahud bolşevist i'lân ederdi.

§ Aklen yanlış olmakla beraber insanları yekdiğerine mütesanid ve merbut kılan bir i'tikad, aklen doğru fakat onsuz akvamin feyz ve reiah bulamadığı vahdeti tefekkürü yaratmaktan âciz olan bir i'tikada politikada faikdir. Siyasî ve dinî i'tikadların tarihi bu prencibin nuru altında takdir olunmalı, bu prencibin nuri irşadiyle, bu babda, hüküm verilmelidir.

§ Dinî, siyasî ve ictimai mevhumata bedel şe'niyet [Réalité] lerle idare edilen bir kavmin mevcudiyeti güc tasavvur olunur. Tarih bunun misalini zikr etmez.

§ Siyasî ve dinî i'tikadların istihzar olunduğu hissî ve sırrî daire [Cycle] lere akl pek az nufuz etdiğinden cahillerin ve âlimlerin kana'atları yekdiğerlerinden pek farklı bir kıymete malik değildirler. [yani mu'takid âlimin mu'tekid cahilden farkı pek azdır].

§ (Kremelin) sarayından emirlerini, bu emirleri kemali ta'zim ile telekki etmek için (Tours) da kongra halinde ictima' etmiş olan inkilabcılara gönderen bolşevist diktatörlerin misali, her i'tikadın kurtulmuş olduğunu zu'im eden isyancılar da bile nas [Dogme] lara teslimiyet arz etmek ihtiyacının ne kadar şedid olduğunu göstermeğe yardım eder.

§ Muayyen bir dereceye vasıl olur olmaz, sırrî [Mystique], dinî yahud siyasî i'tikadlar ister istemez tahribkâr olur.

§ Gerek san'at [Art] da, gerek politika şukûh, kıymetlerin büyük bir nazi-

midir. (Louvre) müzesi, kendisine bir kaç sene evvel 20,000 franga satılmak istenilmiş olan bir tabloyu 700,000 franga mubaya'a ettiği vakit ressamın namının kazandığı şukûhun bedelini te'diye ediyordu. Bu şukûhun kıymeti adediyesi bu iki meblağın arasındaki fark ile tamamen gösterilmiştir. Siyasî düsturların kıymeti de ekseriya aynı nevi'den tahavvülata ma'ruz olur.

Ş Bolşevikliğin terakkisi, ümid ve intizarlarla meşbu' bir mezheb [Doctrine] in, en iyi isbat edilmiş aklî hakiketlerden daha kolay kendisini kabul itdirdiğini ispata yardım ediyor.

Ş Cumhuriyetçiler ve sosyalistler, seri'üzzeval teşriki mesailerine rağmen biri birine zıd iki siyasî fırka teşkil ederler. Birinciler demokrathlığı, ikinciler diktatörlüğü temsil ederler,

Ş Kani' [Convaincu] bir adamın kuvvetlerinden biri de, i'tikadının kıymeti akliyesini munakeşe etmemesidir.

Politikada ve dinde, daima kani'lerin emel [Rêve] leri, kendileri gibi düşünmeyenleri bilâ merhamet ketl edebilmek olmuştur.

«Radicalisme in en mükemmel» ta'rifi vaktile reis (Wilson) tarafından yapılan ta'rifdir. Wilson diyordu ki bu ta'bir Simplism, şiddet ve ғıpta ifade eder.

Ş Radikalizm, şüphesiz, uzun müddet devam edecektir; çünkü tabiy'atı beşer basit ve şedid tedbirlerin, hakikatı halde duradur ve derin şeyler hey'ei mecmuasından mutehassıl fenalıklara derhal devasaz olabileceğini farz eder.

Ş Vekayîin psycholocya'i hikmetleri ve ihtilatlari iyi anlaşılacağı zaman, danışmend adamların pek azı kendilerine radikal denmesine razı olacaklardır.

Ş Politikada munakeşe olunmayan bir hakikat ekseriya kâfi derecede tekrar edilmiş bir yalandan başka bir şey değildir.

AŞKIN SESİ

Susamış genc emellere, ben zehirli bir şarabın
Beni içen neş'e bekler, bir ilâhi iztirabım.
Ba'zi ruhlarda bir nağme, ba'zi ruhlarda da kinim.
Ne dümenler parçalamış fırtınalı bir enginim.
Ba'zen kahir bir savletim çok zaferlerden aşarım.
Ba'zen içli yüreklerde sükûn içinde yaşarım.
Ba'zen uzun bir varlığa ayrılmayan bir yoldaşım,
Ba'zi dudaklarda nağme, ba'zi gözlerde de yaşım
Bir çok ma'sum simalardan, günahkârlar yaratırım
İnsanlara zevk adile meşekketter aratırım.
Koşanlar hep yorulurlar, tebessümlü izlerimde
Sarsılarak hıçkırdılar bükülmeyen dizlerimde
Şa'irlerin öz diliyim sana'atkârların eliyim.
Ben işte aşk adlı olan on bin maskeli deliyim.

Feyziye Muhittin

RUSYADA HAKİKİ VAZ'İYET

Bolşevik Rusya hükûmeti sabık Harbiye nayırı «Leo Troçki» nin eseridir. Berlinde, Almancadan Türkçeye tercüme edilerek arab harflariyle basılmışdır. Bü-yücek 54 sahifelik bir kitab olan bu eseri tamamen ve dikkatle okuduk. Bırakdığı te'sir elimdir. Rusyanın Çar zamanındaki hali berdevam görünmekdedir. Rusyanın bu günkü halini bize anlatanın bu günkü Rusyayı yaratanlardan biri olması çok mühimdir. 25 sene evvel Genevede iken Georges Kenan isminde bir amerikali tarafından yazılmış bir kitab okumuşdum adı: «Les Prisonniers politiques en Russie» idi bu gün Troçkynin kitabını okurken aynı feci'alar gözümün önüne geldi. Bir daha isbat olundu ki milletlerin seviye ve seciyeleri değişmedikce regimlerinin değişmesinde fayda pek az olur, yahud hiç olmaz.

Troçkynin bu kitabını okumayı ictihad okuyucularına hararetle tavsiye ederiz. Bu kitab okunduktan sonra insan derin bir tefekkure dalıyor ve «mysticisme» in hakim rolu göz önünde yükseliyor. İntihar etmeden evvel arkadaşına yazdığı mektubunda, Bolşevik Adolf joffe, mysicismin ne kadar musahheri ve musakheri oldnğunu meydana koyuyor.